

Björn-Åke Törnblom och Ahmed Shah Massoud.

Av: Björn-Åke Törnblom, SAKs tidigare säkerhetsansvarig. En något förkortad version av den här artikeln har tidigare publicerats i fackförbundet Unionens tidning *Kollega*.

”Blanda inte bistånd och militärt stöd!”

Jag har arbetat i Afghanistan åt Svenska Afghanistankommittén i sju år. De senaste två åren som säkerhetsansvarig. På plats har jag sett vad det innebär när gränsen mellan humanitärt bistånd och militära projekt suddas ut. Biståndsorganisationer bygger sin säkerhet på att projekten förankrats i lokalsamhället. SAK får förfrågan från lokalsamhället om stöd och hjälp som då också garanterar säkerheten. Privata företag och militärer åker ut i full stridsutrustning och erbjuder diverse stöd, ibland med förödande konsekvenser för dess personal och bybefolkningen.

Ett tydligt exempel är kidnappningsstatistiken för 2010. Fram till i oktober hade mer än sextio afghaner som arbetar åt biståndsorganisationer kidnappats av oppositionen. Alla frigavs oskadda. Lokalsamhället skötte förhandlingarna och i väldigt få fall betalades några lösesummor. För dem som arbetat åt privata organisationer med USA-anknytning eller i de militära PRT:na (Provincial Reconstruction Teams) och kidnappats har det gått sämre. Många har dödats och där man släppt personen har stora summor pengar varit inblandade.

Varför hanteras kidnappade så olika? Den väpnade oppositionen samlar information om vilka organisationerna är,

Björn-Åke Törnblom

Alder: Snart 64

Familj: Hustru, vuxna barn, två barnbarn

Bor: Midsommarkransen, Stockholm

Jobbar med: IT-projektledare på Aditro med fokus på outsourcing- och så kallade molntjänster inom HR, ekonomi och kontorsautomation

Senast lästa bok: *Our kind of traitor*, John le Carre

Senast sedda film: *Amélie från Montmartre*

Detta visste du inte om mig: Avslöjar jag det är det ju ingen hemlighet

vad de gör och vem som finansierar dem och så vidare och man vill skapa sin egen ”legitimitet” och dominans i området.

De afghanska militära styrkorna är svaga och otränade och skulle idag inte förmå stå emot den väpnade oppositionen på egen hand. "Låt den svenska militären fokusera på det de är bra på – att utbilda den afghanska militären... och varför vänta till 2014?" skriver artikelförfattaren.

Bistånd utgör inget hot. Många i oppositionen är från trakten och även de, deras fruar och barn behöver hälsovård och utbildning etc. Privata och militärt anknutna projekt förknippas med centralregeringen och "ockupanterna" och blir legitima mål.

Hearts and minds

I höstas var debatten om svensk militär och svenskt bistånd i Afghanistan het. För mig handlar det inte om bistånd eller svensk militär. Vi är rika nog att finansiera både och om vi vill. Istället handlar det om gränsdragningen mellan bistånd och militära säkerhetsskapande åtgärder.

Den svenska militären argumenterar för sina patruller ut i byarna med att de skapar säkerhet för biståndet att verka i landet. De 100 000 utländska militärerna har givetvis en återhållande effekt på den väpnade oppositionen, men har ju inte kunnat stoppa dem. När utländsk militär dyker upp vid ett biståndsprojekt är det alltid ett hot mot projektet. Oppositionen får lätt för sig att biståndsorganisationen och militären samarbetar. Det riskerar vår säkerhet (och bybefolkningens) och därför vill vi som arbetar med bistånd inte ha något samarbete med militären i fält. Jag tycker personligen att det är konstigt att militären och regeringen inte tar till sig detta utan militära PRT ägnar sig åt biståndsliknande projekt. Flera studier har visat att de amerikanska ansträngningarna att vinna "hearts and minds" inte haft någon som helst effekt och varför skulle

svenska ansträngningar i samma ärende ha någon annan effekt?

För att undvika missförstånd vill jag säga att jag personligen tycker att Sverige ska delta i FN-sanktionerade militära uppdrag. Det vore fejt och osolidariskt att lämna det till Bangladesh, USA eller annat land. Därför är det okej att delta i Isafs insats i Afghanistan. Den Svenska styrkan om 500 personer som utgör en halv procent av de internationella styrkorna, gör dock en mer symbolisk insats, med sin närvaro.

Den afghanska armén är svag och otränad och skulle inte förmå motstå den väpnade oppositionen speciellt länge utan det internationella militära stödet. Låt den svenska militären fokusera på det de är bra på: att utbilda den afghanska militären, den väg Sverige beslutat slå in på fram till 2014. Men varför vänta? Militären ska inte leka biståndsarbetare. Det klarar man lika lite som biståndsarbetarna klarar att vara soldater.

Stora framsteg sedan 2001

I Afghanistan har det trots allt skett stora framsteg. Från sexhundra tusen barn i skola 2001 till över sex miljoner idag varav 30 procent är flickor. Det finns en nationell sjukvårdsstandard. Hundratals mil väg har byggts och fått asfalt. Nu finns minst fyra mobiloperatörer och flera nationella radio- och tv-bolag som sänder relativt fritt över landet etc. De humanitära vinsterna är enorma och dessa får vi inte svika.

SAK med sina 5 500 lokalanställda (största biståndsorganisationen i landet med bara 15 svenskar och annan internationell personal) sköter sjuk- och hälsovård i fyra provinser för ca 1,6 miljoner människor. Barnmorskor har utbildats i hundratals som hjälper kvinnor på landsbygden med en säker förlossning. Drygt 120 000 barn på landsbygden går i SAKs skolor (52 procent är flickor). SAK bedriver landets mest omfattande stöd till människor med funktionsnedsättning.

I 75 procent av områdena där SAK arbetar har den väpnade oppositionen (talibaner eller andra) kontrollen. SAKs arbete bedrivs helt utan stöd från svensk eller annan militär, tack vare en genuin lokal förankring där oppositionen accepterar både flickskolor och kvinnliga anställda.

SAKs bistånd i Afghanistan är oerhört kostnadseffektivt. En måttstock är att en svensk soldat kostar lika mycket som 2 500 skolbarn under ett år. Sverige satsar drygt 500 miljoner i årligt bistånd till Afghanistan och den tredubbla summan på den militära insatsen.

Här är ett intressant dilemma för mig som skattebetalare: var gör pengarna mest nytta för den vanliga afghanen? Jag tror det finns utrymme att göra den militära insatsen billigare och effektivare och använda mer pengar till det humanitära biståndet där det gör skillnad för den vanliga afghanen. Det är, ett effektivare sätt att få bukt med den väpnade oppositionen. •